

ti so itak popolnoma nagi — postali državni uradniki in njih družine imuni proti boleznim? Ali misli slavna delegacija, da so državni nameščenci po lastni privedi povzročili nesrečo, ki je zadela vsako uradniško družino, namreč propadanje naše valute in vsled tega neznošen porast cen življenjskih potrebščin? Ali so državni uradniki zakrivali nesrečo, da sede v finančnem in drugih ministrstvih ljudje, ki nimajo za državnega uradnika nikakega srca, mu nočejo zvišati prejemkov ter dopuščajo, da uradništvo in njih družine temeljno, še bolj pa duševno vedno bolj in bolj propada, dočim se sami zabavajo na najrazličnejših letoviščih, kopališčih, barih, kabaretiht itd.? Tega niso zakrivali uradniki, vsaj tisti ne, katere zadeva § 59 uradniške pragmatike. Zato pa pričakujejo, da bo delegacija ministrstva financ nemudoma preklcala svoj ferman, s katerim je ukinila dovoljenja drž. predujmov potrebnim uradnikom in odrekla zmožnost, preoditi, če tozadevne prošnje odgovarjajo § 59 uradniške službene pragmatike ali ne. — Državni uradnik.

— Preska. V nedeljo 12. avgusta ob 8. uri popoldne po prihodu vlakov v Medvedovo priredili orlovski naraščaj v Preski (5 minut od postaje) s sodelovanjem orlovskega odseka svojo I. javno produkcijo z lepimi točkami. Po prireditvi v dvorani tvorijo odsek na prostem ljudsko veselico s prepevanjem in lepimi dobitki kakor ovce itd. Ker je zveza vlakov za Ljubljance kakor tudi za Gorenjce jako ugodna, zato vabimo vsa društva in somišljenike na to nedeljo v našo prijazno Presko.

— Tržič. V nedeljo, 12. avgusta priredili dijakom veleznarstvo Grillparzerjevo dramo »Prababica«. Igro je igral Ljudski oder v Ljubljani in na Jesenicah z velikim uspehom. Domačini in okoličani, pridite v obilnem številu!

— Ljudski dom v Mostah. Danes v nedeljo, dne 5. avgusta ob 6. popoldne ljubka grica »Goslarica naše ljube gospe«.

— Danes popoldne pri Zibertu na Trati pri št. Vidu velika vrtna veselica šentvidskega prostovoljnega gasilnega društva. Za obilno zabavo in točno postrežbo vsestransko preskrbljeno! Gasilci in prijatelji gasilstva bljudno vabljeni.

— Otvoritev prometa ekspresnih pošilk po Simplon-Orient-Ekspressu. S 1. t. m. je Mednarodna družba spalnih vozov otvorila promet ekspresnih pošilk od 5—80 kg potom Simp.-Orient-Ekspressa in sicer po sledečem voznem redu: Odhod iz Ljubljane v smeri Pariza: v ponedeljek, sredo in petek. Odhod iz Ljubljane v smeri Sofije: v četrtek in soboto. Odhod iz Ljubljane v smeri Carigrada: v soboto. Odhod iz Ljubljane v smeri Temešvar-Budapešte: v torek, sredo, petek in nedeljo. — Pošiljke sprejema in vsa potrebna tozadevna pojasnila daje trdnica Grom, carinsko posredniški in špedicijski biro v Ljubljani, Kolodvorska ulica 41 kot zastopnik Mednarodne družbe spalnih vozov za promet ekspresnih pošilk. 4648

Štajerske novice.

Š Stavka železničarjev ter vseh državnih nameščenecv v Mariboru. Železničarji so točno ob 12. ponoči stopili v stavko, ker vlada nikakor neče slišati obupnih klicev naših nameščenecv, ki se ponavljajo dan za dnem. Stavkali so tudi: sodišče, okrajno glavarstvo itd. Povsod je počivalo delo ter vlada popolna solidarnost. Samo naša pošilna direkcija je hotela prisiliti svoje nameščenice, da bi se ne udeležili stavke in sicer z brzojavko, v kateri preti vsem s odpuštom iz službe, oziroma z nastopom vojaštva. Vzorna disciplina železničarjev je vse to preprečila. Okoli pol dne je vodstvo pošte klicalo svoje uslužbence, naj se vrnajo

na delo, a ko so prišli do vrat, so jih železničarji pregovorili, da se niso uklonili. Mariborski trgovski gremij pa je sklenil, naj bodo popolnoma trgovine zaprte v znak simpatije trgovstva s stavkujočimi državnimi in železniškimi uslužbenci. Tudi trafikanti so se pridružili stavki, ker jim je radikalna vlada obljubila za časa volitev, da bo povzela provizijo od 6 na 8 odstotkov, a obljuba ni le ostala obljuba, ampak se je provizija znižala od 6 na 5 odstotkov. Na strani stavkujočih so vsi meščanski, kakor tudi delavski sloji, ker vsi uvidijo upravičenost zahtev naših trpinov. V Mariboru je vladal vzoren red ves čas, dokler je trajal štrajk.

Š Izstop iz Radikalne stranke! Podpisani izjavljamo, da izstopim iz Narodno Radikalne Stranke in sicer zato, ker gosp. finančni minister ni izpolnil svoje obljube, katero je dne 3. marca t. l. ob priliki obiska Maribora pred deputatami trafikantov dal, da bo provizijo od male prodaje tobaka zvišal od 6 na 8 odstotkov, temveč je še reduciriral od 6 na 5 odstotkov. Obžalujemo svojo neprevidezost, da sem se pustil zapeljati v to obljubljeni radikalijo. Svarim iz svoje lastne izkušnje vsakega, naj si bode dobro ali slabo situiran, da se izogiblje te najbolj reakcionarne stranke, da ne bode zopet kateri prišel na lim, kakor jaz. — Maribor, dne 3. avgusta 1923. — Franjo Kopina, trafikant v Mariboru.

Š Uduženje tobačnih trafikantov v Mariboru je sprejelo na večkratno urgenco od monopolske uprave iz Belgrada dopis, št. 264, z dne 29. julija t. l. v katerem obvešča, da je finančni minister odobril, da se vsem trafikantom po celi kraljevini reducira provizija od male prodaje tobaka od 6 na 5 odstotkov, iz česar je razvidno, da za trafikanta invalida »nima para«, vse se reducira, edina tolažba nam še ostaja in ta je, da bodo pri prihodnjih volitvah tudi radikalni popolnoma reducirani. — Več mariborskih trafikantov.

Š Šah. V četrtek zvečer ob pol 9 je igral jugoslovanski šahovski mojster Boris Kostić iz Belgrada z 19 igralci v Mariboru v lokalni kavarni Central simultansko igro. Med temi 19 igralci so igrali nekateri po 3 do 4 krat, tako, da je končno premagal g. Kostić okoli 23. ure vseh 19 igralcev ter dobil vseh 30 partij. Značilno je, da med to igro ni bilo niti ene remis, temveč je vsakega igralca popolnoma premagal.

Š Tatvina. Plačilnemu natakarku Jošku Uherniku v kavarni »Jadranc« v Mariboru je neznani zlikovec ukradel dne 31. julija okoli 4. ure popoldne iz verande tamonjše kavarne sledeče predmete: moško obleko, zlato verižico, športne hlače, daljnogled ter še nekaj drugih predmetov.

Ljubljanske novice.

Ij Spored koncerta ljubljanske pevske zveze, ki bo danes ob pol 4. uri pri Zupančiču v Kamenici pri Dolskem, je sledeči: 1. a) K. Adamič: Ples kralja Matjaža. b) J. Laharnar: Mladostni ni. (Mešani zbor iz Ihan. Pevovodja Iv. Kokalj.) 2. a) Jak. Aljaž: Na nebu zvezde sevajajo. b) Fleischmann: V gorensko oziram se skalnato stran. (Mešani zbor »Škrjanček« Smartno ob Savi. Pevovodja Anton Bolta.) 3. a) Dr. Fr. Kimovec: Zvonovi pritrkavajo. b) M. Bajuk: Djevojka je ružu brala. (Mešani zbor D. M. v Polju. Pevovodja Mihelčič.) 4. a) Dr. G. Ipavec: Milada. b) Jos. Klemenčič: Oj pogledje ptičke. (Mešani zbor Dolsko. Pevovodja župnik Rihtaršič.) 5. a) Jak. Aljaž: Slavček. b) Fr. Gerbič: Barkarola. (Mešani zbor Vič. Pevovodja p. F. Zajc.) 6. a) A. Lajovic: Kiša. b) Ant. Foerster: Ljubica. (Mešani zbor »Ljubljana«. Pevovodja prof. M. Bajuk.) 7. a) Fr. Gerbič: Lovska. Ženski

zbor. b) P. H. Sattner: Veseli zbor. Moški zbor. c) Ant. Nedved: Nazaj v planinski raj. Meš. zbor. d) St. Premrl: V Korotan. Mešani zbor. (Združeni zbori. Pevovodja prof. M. Bajuk.) Vstopnina po 10, 5, 4 in 2 dinarja. Vstopnice in spored pri blagajni. Ob 2. uri bodo pete litanije v župni cerkvi Sv. Helene, ki jih bodo peli združeni zbori krog 200 pevcev in pevk. Železniška zveza do Laz je zelo ugodna. Zato vabimo k redkemu slavlju vse prijatelje petja.

Ij Pevska zveza bo imela nujno sejo v ponedeljek ob petih popoldne v društveni sobi. Vabim vse gg. odbornike, naj se seje gotovo udeležijo. — Predsednik.

Ij »Razglas o prošnjah dobrovoljcev.« Mestni magistrat ljubljanski nam je 30. julija 1923 pod številko 6688-V pod gori navedenim naslovom poslal neko naredbo gospoda ministra vojne in mornarice, ki je tako analfabetsko sestavljena in razodeva tako globoko neznanje slovenskega jezika, da slavnostni magistrat prosimo, naj jo prevede v pravilno slovenščino, ako hoče, da sploh kdaj sprejemamo take uradne dopise. Tudi drugi državni in avtonomni uradi se poslužujejo od združenja sem take barske mešanice, da jih je treba nujno opozoriti na to, da naj obnejuje z nami v kolkortoliki spodobni slovenščini, če hočejo videti svoje dopise v »Slovenec« objavljene.

Ij Blagoslovljenje novih zvonov pri cerkvi sv. Jožefa v Ljubljani. Danes zvečer ob pol 8. uri se bodo slovesno blagoslovili 4 novi zvonovi. Najprej govor, nato blagoslovljenje, pete litanije in darovanje za zvonove.

Ij Frančiškanska prosveta ima redno odborovo sejo v sredo 8. t. m. Pridite!

Ij Pevski zbor »Glasbene Matice«. Napovedani koncert se vrši v veliki dvorani hotela Union v torek, dne 7. t. m., in sicer ob 8. uri, ne pa ob osmih in pol, kakor je bilo prvotno napočeno javljeno. Za slučaj, da bi v ponedeljek, dne 6. t. m. deževalo, se vrši naš koncert v ponedeljek ob isti uri. Polnoštevilno in točno! — Odbor.

Ij Ljudski oder v Ljubljani vabi vse člane in članice k prvemu sestanku, ozir. razdelitvi vlog in določitvi skupin za igro »Pasijon«, v torek dne 7. t. m. ob pol 8. uri zvečer v predvorani Ljudskega doma. Vabljeni so uljudno tudi vsi gospodje in gospodične (nečlani) ki so iz prijaznosti sodelovali pri »Pasijonu« meseca aprila t. l.

Kino Udmata. Na dvorišču mladinskega doma na Kodeljevem vsak večer ob pol 9. Danes v nedeljo, 5. avgusta »Devica Orleanska«, I. del. Nadaljuje se v ponedeljek, torek, sredo. Pridite, vam ne bo žal.

Ij Pri današnji slovesni uradnici otvoritvi ljubljanskega kopališča igra godba Mladinskega doma pod vodstvom g. kapelnika Dolinarja in sicer od 11. do 1. ure. Ob isti uri se vrši plavalna tekma športnega kluba Primorje.

Ij Slavnostna otvoritev mestnega kopališča ob Ljubljani se vrši danes v nedeljo, dne 5. avgusta 1923, ob 11. uri popoldne s plavalno tekmo športnega kluba »Primorje«. Pri otvoritvi bo sodelovala godba »Mladinskega doma«. Med tekmovalcem je prepovedano posluževati se navzočemu občinstvu basena. Ob času tekmovalstva se bo pobirala dvojna vstopnina 4 Din.

Ij Pristojbine za uporabo mestnega kopališča ob Ljubljani: 1. Kopalna pristojbina za vsako osebo 2.— Din, 2. uporaba kabina za obleko 2.— Din, za vsako nadaljnjo osebo 1.— Din več, 3. uporaba omarice za obleko v skupnih garderobah za posamezne osebe 1.— Din, za vsako nadaljnjo osebo 1.— Din več. Občinstvo se opozarja, da pri odhodu s kopališča odda ključne pri blagajni. Uradni organi imajo pravico pozvati vsake-

ga posetnika, ki je že 2 ure v kopališču, da plača ponovno ali se pa odstrani.

Ij Svarilo. V »Slovenec« št. 171 z dne 1. avgusta 1923 bilo je objavljeno, da se je pri izpraznitvi greznice v Hranilnični ul. št. 6 našlo mrtvo moško dete. Ker je moja žena radi krvavljenja morala iskati zdravniške pomoči v bolnici, so hudobni obrekovalci ta slučaj naprtili moji ženi, ker slučajno tudi jaz stanujem v tej hiši. Da se temu obrekovalstvu pride na kraj, svarim vsakega po izjavi zdravnikov, da ga boder brez ugovora sodnijsko zasledoval. — Alojzij V r a l e c, kleparski mojster.

Prosveta.

Krekovi Izbrani spisi, I. zvezek.

Društvo Dr. Janez Ev. Krek ima po svojih pravilih med drugim tudi nalogo, da izda Krekove spise.

Ta izdaja seveda ne more obsegati vseh Krekovih spisov, ker bi sicer obsegala približno toliko knjig, kolikor let je Krek deloval v javnosti — brez ozira na to, da se pri mnogih spisih Krekovo avtorstvo ne da več dokazati.

Krekov pomen nikakor ne leži samo v njegovih spisih, morebiti sploh ne predvsem v pisani besedi; njegove knjige in članki v časopisju, celo mnoge njegove pesmi so samo spremljale njegovo delo na socialnem, gospodarskem in političnem polju. Kakor pri vsakem javnem delavcu, tako so tudi pri Kreku njegovi spisi v najtesnejši zvezi z njegovim drugim delom. Zato hoče društvo Krek izdati pokojnikove spise vzporedno z njegovim življenjepisom, ker je življenjepis potreben komentar k spisom, kakor so — če hočete — spisi komentar k življenjepisom.

Prvi zvezek obsega tisto dobo Krekovega življenja in pisateljevanja, ki je tudi večini njegovih znancev najmanj znana: šolsko dobo, učna leta našega mojstra. Življenjepisni del obsega Krekovo življenje od zibelke do doktorata, spisi se začnejo z gnezdo štirinajstletnega dečka, priobčeno v alogiziranih domačih vajah, in končajo s pisomom z dne 14. maja 1892, ko je odhajal 26 letni doktor bogoslovni ved na svojo prvo službo. Knjiga obsega 59 strani uvoda, 18 pisem, 18 pesmi, en dramatičen prizor, šest povesti (deloma v odlomkih), nalogo osmošolca Kreka in pet člankov in listkov, priobčenih v Slovenec; med slednjimi bo zbudil posebno pozornost Krekov odgovor na Tavčarjeve »4000«, ki je bil doslej pri nas čisto nepoznan. Knjigo krasi sedem slik na finejšem papirju (slika Krekove rojstne hiše in vasi, slika Sele in »Stoka« i. t. d.) in izvirna naslovna stran ob prehodu med uvodom in zbranimi spisi, delo prof. G. Porente: slika sejaveca, ki s silnimi kretnjami koraka preko polja, iz samih ravnih črt. G. slikar je rekel, da bi bila vsaka druga poteza za Kreka premalo energična. V ozadju hrib Sv. Miklavža, Ratitovec in Triglav.

Cas, v katerem pričinja društvo Krek z izdajo Krekovih spisov, je sicer za izdajanje knjig izredno neugoden. Vendar je bilo društvo Krek mnenja, da se radi gmočnih težkoč ne sme odlašati z izdajanjem Krekovih spisov in njegovega življenjepisa, ker bo to delo od leta do leta težje, čim manj bo namreč mogel pri njem sodelovati rod, ki je Kreka osebno poznal.

Mnogostransko povpraševanje po knjigi je dokazovalo tudi, da živi med ljudstvom nepozabljen tisti, ki na ljudstvo ni nikdar pozabil. Zato društvo upa, da ne bo ostal brez odziva prvi skromni poskus, podati na podlagi sistematičnega proučevanja sliko Krekovih mladih let, temelja vsega njegovega poznejšega dela.

4649

pozorja s posebno obliko na pristan, proti severovzhodnem delu otoka. Konec predgorja sliči vratom, kajti velika odprtina prodre na tem mestu skoz visoko skalo. Če pristaneš, najdeš dobro dno za sidro v varstvu malih otokov, ki zadostno zadržujejo vhod vsakem vzhodnem vetru. Če nadraš odhod na vzhod, dospeš skoz Osin zaliv v pristanov vhod. Pristan sestoji iz malega kotla, ki je na vseh straneh obdan s celino. Globok je štiri sežnje in ima trdnoglinasto dno, kjer se da izborno zasidra. Tu lahko počiva ladja celo leto z najboljšim prednim sidrom sredi zaliva, ne da bi se bilo bati škode. Zapadno ob vrhu Osinega zatoka se izliva potok z izborno vodo, ki jo je lahko zajeti. Tudi najdeš morske pesce s kožuh in z dlakami ter mnogo morskih slonov. Ptice so zastopane kar najmočnejše. Zelo gosto naletiš na pinguine štirih različnih vrst. Največji je kraljevi pinguin, tako zvan vsled krasnega perja in lepe zunanosti. Telo je zgoraj navadno sivo, včasih vijoličasto. Spodnja stran pa se svetli v najčistejši belini. Glava in noge so gladke, lesketajoče črne barve. Najbolj pa krasita perje dve zlatkasti progi, ki se vlečeta od glave do prs. Dolgi kljun je rdečkast ali bliščeče škrlatnordeč. Pinguini stopajo vzravnan in dostojanstveno. Glave nosijo pokoncu; ker se jim peroti prilagajajo kakor roke, gledajo od daleč in posebno v negotovem zraku, človeku podobni, kar lahko prevari nezkušenega opazovalca.

Kraljevi pinguini, ki smo jih videli na Kerguelih, so bili nekoliko večji od gosi. Razlikujemo še Makaroni, Oslove in Čredne pinguine, ki so vsi manjši in neznatnejši. Razen pinguinov je tu še polno ptictev, kakor morske kokoši, modri hudourniki, divje race, Post-Egmont-kokoši, kapaki golobi, morske lastovice, galebi in slednjič albatrosi.

Veliki hudournik sliči v požrečnosti in velikosti navadnemu albatrosu. Ni plačljiv in dobro pripravljen priljubljena jed. Včasih jedra z razpetimi peroti tik nad vodo in ne premalno kril ter se očividno nikakor ne napenja.

Albatros je največja in najdivnejša ptica Južnega oceana. Spada k galebom in zagrabi plen letč. Na celino pride le valit. Med njim in pinguinom vlada prav posebno prijateljstvo. Gnezda si sezida po skupnem načrtu, in sicer tako, da je albatrosovo gnezdo obdano od štirih pinguinskih. Mornarji imenujejo vsa ta gnezda skupaj vranišče. Popisana so večkrat že v knjigah; vendar mi dovolite, da spregovorim nekaj besed o njih.

Ko se približa valjenje, se zberejo ptiči v velikih množicah in nekaj dni očividno pretutnavajo, kaj početi. Slednjič se odpravijo na delo. Izberejo raven prostor primerne razsežnosti, večinoma tri do štiri akre (1 akr je 404678 arov) velik in tako blizu morja kot le mogoče, vendar izven njegovega območja. Izbero kraja odloča ra-

vnina tal, prednost imajo mesta, kjer je najmanj kamnov. Ko se odločijo za kraj, začnejo vsi očividno enih misli matematično natančno omejiti kvadrat ali paralelogram, kakor se pač najbolj prilaga narodi kraja in sicer v taki velikosti, da more sprejeti vse zbrane ptice, toda niti ene čez. S tem hočejo očividno izraziti, da bodo zadržale vhod zamudnikom, ki se niso udeležili gradnje. Ena stranica tako omejenega prostora se vleče vzporedno z obalo in je odprta za vhod in izhod. Ko so določili meje gnezdišča, očedijo naseljeniki prostor vse nesnage, izlomijo kamleni prostor in ga nesejo čez rob, vendar tako blizu, da nastane ob treh ostalih stranicah zid. Tesno ob notranji steni zida pa zgradijo čisto ravno in udobno pot, ki je 6—8 čevljev (1 čevljev je 12 palecev; 1 palec je 2.54 cm) široka ter obdaja celi stan, tako da tvori splošno šetališče.

Nato razdele celi okraj na majhne četrkotnike povsem enakih obsegov in sicer z ozkimi, rahlimi stezicami, ki se sečejo preko cele širine gnezdišča v pravem kotu. Na vsakem presečišču zgradi albatros gnezdo in sredi vsakega četrkotnika ga sezida pinguin; tako je vsak pinguin obdan od štirih albatrosov in vsak albatros od štirih pinguinov. Pinguinovo gnezdo sestoji iz zelo plitve luknjice v zemlji, ki ravno zadošča, da se edino jajce ne izkotali. Albatros se malo bolj potrudi. Namečlje grič približno čevljev v višino in dva čevlja v širino. Se-

zida ga iz zemlje, morskega mahu in školjk; na vrhu zgradi gnezdo.

Ptiči posebno skrbijo, da so gnezda med valjenjem vsak trenutek zasedena. Posedajo na njih do takrat, ko je zarod toliko zrasel, da lahko sam nase pazi. Samec išče hrane na morju, samica pa straži in se oddalji od gnezda šele potem, ko se samec vrne. Jajca so sploh vedno pokrita, kajti kakor hitro hoče zapustiti ptica gnezdo, se že približa druga. Treba je previdnosti v gnezdišču, ker so ptiči jako nagneni h kraji; pri prvi priliki izmaknejo drug drugemu jajčeca.

(Dalje sledi.)

Nekoliko zrn iz etnološko-historične šole.

Poroča Dr. Fr. Trdan.

V dneh od 17. do 20. julija se je vršil v slovečem misijonišču v St. Gabrijelu pri Dunaju etnološko-versko-znanstveni tečaj, ki je privabil zastopnike Slovanov in Nemcev, Francozov in Spancev. Pobudo za ta znanstveni kongres je dal, kakor je omenil v pozdravnem nagovoru P. W. Semidt, ljubljanski vseučiliški profesor dr. Ivan Ehrlich, ki je kot glavni tajnik vodil tudi vsa pripravljavana dela. Namen setkaja je bil, opozoriti udeležence na presenetljive rezultate moderne etnološko-historične šole in jim pokazati to-

Knjiga bo vsakemu, ki se hoče baviti s proučevanjem Kreka, koristna tudi radi tega, ker obsega kar mogoče popoln seznam vsega, kar se je doslej pisalo o Kreku.

Prvi zvezek Krekovih izbranih spisov je prevzela v komisijko razpodoja Nova založba v Ljubljani, Kongresni trg 19. Knjiga stane broširana 45 Din, po pošti 47 Din, vezana 56 Din, po pošti 58 Din. Kdor kupi ali naroči najmanj 10 izvodov skupaj, dobi 10 odstotkov popusta.

Društvo Dr. Janez Ev. Krek v Ljubljani.

Dr. S.

Za krščanski socializem.

Te dni je izšla knjižica, obsegajoča 117 strani pod zgornjim naslovom izpod peresa dr. A. Gosarja. Cena 14 Din. Knjižica je mirna, stvarna razprava o ugovorih zoper krščanski socializem. V predgovoru navaja avtor motive za svoje delo. Nejasnost in nevednost, ki vlada glede najvažnejših socialnih problemov med našo inteligenco, je tako silna in zmote, ki se širijo o njih med preprostimi krogi, so tako gorostasne in tako plitve, da je bilo neobhodno potrebno posvetiti z lučjo v to temo. Tudi ne gre reševati težkih in kritičnih socialnih problemov sedanje dobe zgolj na podlagi teoretičnih norm, ki so jih postavili nekateri stari modroslovci in moralisti. Z novim časom so nastala nova vprašanja, ki zahtevajo novih odgovorov.

To delo je po bistvu polemičen spis, apologija krščanskega socializma. Po obliki pa je mirna, trezna razprava, ki veje iz nje blažeci dihi: clara pacta, boni amici. Le tuptam, kadar uči ignoranca, odeta v plašč avtoritete, usodne zmote, poseže avtor po retorični formi in zaviti meči. Objekcije priznanih avtoritet zoper krščanski socializem so pa včasih tako neresne in izraz tolike nevednosti na polju socialnega vprašanja, da bi jih avtor lahko brez nadaljnega zavrnil po receptu rimskega jezuita Celusa.

Knjižica obravnava v prvem delu ugovore in pomisleke, tiče se v prvi vrsti krščanskega socializma, oziroma njegovega razmerja do krščanstva. Na drugem delu razpravlja o vprašanjih, zadevajajočih bolj krščanski socializem sam na sebi ter njega konkretne socialne načrte in zahteve. Knjižica je zelo pregledna in obsega skupaj 15 poglavij.

Vsebinska brošura je na kratko sledeča:

1. Ali je krščanski socializem sploh potreben?

Uresničimo krščanstvo in ga uveljavimo v praktičnem življenju, pa ne bo ne socialnih vprašanj, ne socializma. Moderna družba pozna samo kontrakt. O ljubezni do bližnjega ni govora. Iz tega položaja, nasličenega z materializmom in egoizmom, ni drugega izhoda, nego boj za krščanski socializem, to je boj za ustvaritev takega družabnega reda, da bodo vsi primorani, držati se gotovih, krščanskim načelom odgovarjajočih mej.

2. Socialni program in krščanska pravičnost.

Krščanska etika nalaga delodajalcu, da plačuje delavca tako, da lahko preživlja sebe in rodino. Ta pravica je splošna in nima z razmerjem delavca do delodajalca sama po sebi nič skupnega. Ali pa more delodajalec tako plačati v vsakem slučaju dati? Poedinec pač. Drugače je pri industrijskih podjetjih, ki so le člen v dolgi verigi narodnega gospodarstva in ne odločujejo navadno sama v plačah in cenah. Merodajen je splošen položaj na svetovnem gospodarskem trgu. Razmerje industrijskega delavstva do podjetnikov ni čisto zasebna, marveč javna socialna zadeva. Na obstoju in procvitu podjetja so zainteresirani de-

lavci in podjetnik. Riziko nosijo oboji. V času krize bi podjetnik ne mogel izplačevati drugega izhoda, nego boj za krščanski socializem, ki je vsaj nasproti podjetniku teoretično in praktično brez opore.

Pravično plačo more garantirati le družba, ki mora s smotreno gospodarsko politiko regulirati razmere. Delavstvu se mora priznati pravica do primerne udeležbe na čistem dobičku in vodstvu podjetja. Ta zahteva je upravičena, ker ne dobi delavec nikoli ekvivalenta za svoje delo; diferenca med dejansko in zaslužno plačo ostane v podjetju in tudi obratni kapital, ki je skupna last delavca in podjetnika. Če velja skupnost za slučaj krize, zakaj bi ne bilo skupnosti pri dobičku!

3. Klic po reformi — obrekovanje krščanstva.

Če pravimo, da krščanska načela pravičnosti in ljubezni do bližnjega sama na sebi ne zadoščajo za ublaženje kričevih socialnih nasprotij in da je treba jasnega in določnega socialnega programa, ugotovljamo s tem samo, da se človeštvo dejansko ne ravna po krščanskih načelih. Klic po socialni reformi ne obrekuje krščanstva, marveč obsoja le nekrščansko moderno družbo.

4. Sebičnost krščanskega socializma.

Krščanskemu socializmu se očita, da je enako kot materialistični »patentirana in legalizirana« sebičnost. Konstatiramo, da ni vsaka sebičnost nemoralna, ampak le tista, ki dela drugemu krivico. Značilno je, da se očita le delavstvu sebičnost, o sebičnosti kapitalizma ni čuti pritožbe. Kaj je nezaslišano visoka obrestna mera, ki je vzrok splošnega obubožanja? Altruizem ni krščanska pravičnost?

5. Sovraštvo krščanskega socializma.

Krščanski socializem pozna le eno sovraštvo: boj za uničenje družabnega parasitstva.

6. Krščanski socializem in dobrodelnost.

Z milodari se ne bodo odpravile socialne krivice. Socialne reforme ne odpravljajo dobrodelnosti in je ne podcenjujejo, marveč zahtevajo to, kar človeku gre. Očitje, da je socializem »morilec vselej požrtovalne dobrodelnosti«, je vsaj plehka fraza, če ne določno ironiziranje resnega stremjenja po sanaciji sedanjih gnilih razmer.

7. Več socializmov — en sam kapitalizem.

V praktičnih, življenjskih zadevah se socializem ne more bistveno ločiti od socializma. Krščanski socializem pa se loči od drugih po svetovnem nazoru in po celotni zamisli o preureditvi družabnega reda.

Dočim pa poudarja krščanski socializem v praktičnem življenju bistveno nasprotno stališče od materialističnega socializma, se meče »krščanski« kapitalist odkrito in brez pridržka v strujo najhujšega materializma; zato pa ni nikake graje.

8. Neznatno socialno in veliko etično vprašanje.

Rešite etično vprašanje, pa socialnih težkoč ne bo! Oboje, etični prerod in socialna reforma je potrebno, sicer ne dosežemo ne enega ne drugega, ker danes ne žive Františki Asiški, ampak častilci krivičnega mamona.

9. Krščanski socializem in sv. František Asiški.

Ugovor: Krščanski socializem nima do sv. Františka nobene pravice, češ, »sveti težkoč ne bo!« Oboje, etični prerod in socialni nagibi so mu bili neznan. Dobro, če se sv. František ni predaval o socializmu, je pa socialno delal in živel. V poedinih slučajih je zelo aktualno in smotreno posegel v javno življenje ter pripomogel ubogim in zatiranim do pravice.

10. Moderni kapitalizem — fraza.

Kdo ne vidi in ne čuti kapitalizma? Posledice so naravnost usodne. Nastali sta dve kasti: na eni strani bogataši, lastniki produkcijskih sredstev, na drugi osiromašeni sloji, izpostavljeni nenasišnemu izkoriščanju, izročeni bedi in počasnemu umiranju. Moderni kapitalizem je nujna posledica moderne tehnike in moderne prometne organizacije.

11. O zasebni lastnini.

Ves boj za in proti zasebni lastnini je le boj za in proti njenemu krščanskemu pojmovanju. Sama na sebi, kot dejanski faktor, je zasebna lastnina izven debate. S krščanskim nazorom o zasebni lastnini se sklada nazor krščanskega socializma, ki zahteva, naj se zasebna lastnina in njene pravice smotreno omeje v interesu skupnosti.

12. Proti socializaciji!

Obsodba socializacije, izrečena po nekem avtorju, temelji na zemenjavi pojmov, ker ne loči med socializacijo in med podržavljenjem. Slavospev na nedotakljivost zasebne lastnine, odklanja vsak krščanski socialist z etičnega stališča, ker veje iz njega čisto poganski duh.

13. Najvišja premoženjska meja.

Med vsemi socialnimi zahtevami je ta največji kamen spodtike. Ideja najvišje premoženjske meje stremi po omejitvi bogastva, ki ima za posledico, da trpe stoteri in tisočeri bedo in pomanjkanje. Prvi korak do cilja bi bili progresivni davki. Krščanski socializem hoče napraviti konec brezmejnemu kopičenju bogastva in zemljišč, ker brez tega ne postane socializem nikoli dejanje.

14. Dolžnost dela — za siromake.

Vsak človek je dolžan po svojih močeh produktivno ali sicer koristno delati. »V potu svojega obraza boš jedel svoj kruh«, velja brez izjeme za vse. Družba bi polagoma obubožala, ako ne bi njeni člani delali zaradi nekaterih lenuhov več, nego so dolžni. S tem, da brezdelnež plača drugemu, da dela zanj, ne zadosti svoji dolžnosti do skupnosti. To je jasno. Dejansko pa mora delati le Nemanič. Le zanj velja načelo: Kdor ne dela, naj tudi ne je. Razvoj pa gre za tem, da pride dan obračuna, in tedaj bo konec parasitstva.

15. Stavka — neumestno iskanje pravice.

»Zagovorniki stavke so diletanti krščanske morale.« Stavka je bojno sredstvo za delavske pravice. Če ima delavstvo pravico, zahtevati za pošteno delo pošteno plačo, pa je ne more drugače doseči nego s stavko, zakaj bi ne bilo etično dopustno, odložiti delo in s tem prisiliti podjetnika, da pošteno plača pošteno delo?

Često ne preostaja drugega, nego da delojemalce ali zapusti službo ali pa poseže po samoobrambi, to se pravi, da stopi v stavko, ki mu pripomore vsaj deloma do njegovih pravic. Človeško življenje je nad vse. Zemeljske dobrine so zato, da omogočajo celokupni družbi in ne samo poedini eksistenco. Kdor štiti kapitalista pred stavko, ta ne samo, da nima pojma o težkem boju, ki ga bje za obstanek delavno ljudstvo, marveč dela tudi slabo uslugo krščanskemu pojmovanju pravičnosti in ljubezni do bližnjega, pa bodi to tudi še tako priznana avtoriteta.

Avtor konča z besedami: »Vse kaže, da tu ne velja: zagovorniki stavke so diletanti krščanske morale, marveč protivniki stavke, ki pošiljajo delavstvo s trebihom za kruhom v širni svet, so diletanti — ne samo socializma, marveč tudi — krščanstva.

* * *

pr »Splošna knjižnica«. Tekom tega meseca začne v Založbi Zvezne tiskarne in knjigarne izhajati »Splošna knjižnica«.

ca, ki bo obsegala vse panoge književnosti. V pestri vrsti bodo sledila leposlovje in znanstvena dela vseh strok in stroj sodobnega in starejšega domačega slovstva. Poleg tega bodo zastopani v »Splošni knjižnici« po možnosti tudi važnejši avtorji ostalih slovanskih narodov in svetovni avtorji sploh. Slovenska javnost bo gotovo upoštevala resno kulturno stremljenje tega podjetja. Zato je pričakovati, da se tem primerno odzove. Del podrobnega programa objavimo v prihodnjih dneh, ko izide prvi zvezki »Splošne knjižnice«.

Gospodarstvo.

Tretji ljubljanski velesejm. Tretji ljubljanski velesejm, ki se odpre dne 1. septembra t. l. bo v resnici najslajnejši o vseh dosedanjih. O pomenu in koristi vzor nega sejma danes nihče več dvomiti ne more in vsak razveden trgovec, obrtnik in industrialec mora smatrati velesejm za svojo šolo in v dnevih, ko se isti vrši, za svojo industrijo, obrt in trgovino, se vidi iz dejstva, da je sejmišče v obsegu 40.000 kvadratnih metrov letos že skoro premajhno. Prvi prostor, to je prostor v notranjosti paviljonskih zgradb je že davno do zadnjega kotička zaseden. Enako vsa mesta na prostem. Na razpolago je le še nekaj pokritih prostora ob paviljonih po 120 Din za kvadratni meter. Kdor nanj reflektira, naj se požuri, ker sicer se bo dal inozemstvu na razpolago. Vseh razstavljavcev je dotedaj okrog 700, med temi 120 trgovcev in 152 inozemcev. Drugo je domača obrt in industrija. Inozemstvo po državah: Avstrija 48, Nemčija 57, Amerika (USA) 8, Anglija 6, Češkoslovaška 24, Francija 20, Belgija 8, Švica 1. Naše domače gospodarstvo bo pokazalo velikanski napredek od lanskega leta. Predmeti, ki smo jih še lani uvažali, bodo letos razstavljeni že kot izdelki naših domačih podjetij, tako v strojni, elektrotehnični, kemijski ter mnogo drugih skupinah, katerih bo letos 21 in sicer: 1. strojna industrija, 2. izdelki iz železa in jekla, 3. škarstvo, municija; 3. ostali kovinski izdelki; 4. poljedelski stroji, poljedelsko orodje; 5. avtomobili, dvokolesa, pnevmatiki, vozovi; 6. elektrotehnika in razsvetljava; 7. kozmetika, farmacevtski in kirurški izdelki; 8. papirna industrija, grafika, kartonaža, pisarniške potrebščine; 9. pohištvo in stanovanjska oprema; 10. ostala lesna industrija, 11. usnje in konfekcija usnja; 12. tekstilna industrija, tekstilna konfekcija, kožuhovina, perilo, cerkveni ornamenti; 13. klobuki, slamniki, košarstvo, vezene čipke; 14. lončena roba, majolika, fayence, steklo; 15. galanterija, bijuterija, dragarstvo, fina mehanika, optika, graverji, pasarji; 16. kemična industrija; 17. industrija živil; 18. poljedelstvo; 19. stavbarstvo; 20. godala; 21. razno orodje. — Novost bo letos tudi vrtnarski oddelek z okrog 40 tisoč cvetlicami, lepimi grmičjem, najplemenitejšim sadnim drevjem ter najmodernejšim cvetličnjakom. Dalje poljska železnica z lokomotivo na olje, avtomobil s parnim pogonom, najmodernejšo opremljeno elektrarno, ki bo celo sejmišče oskrbovala z električnim tokom za pogon in razsvetljavo, signalni topiči, signalne elektrarne ure s sirono in še cela vrsta drugih znamenitosti. Inozemska industrija bo sodelovala s stroji, najnovejšimi izumi, ki bodo cel dan v obratu. Vsa bo prišel na svoj račun, zato naj tudi vsak posei III. ljubljanski velesejm. Permanentna legitimacija, ki daje pravico na polovično vožnjo z osebnimi in brzimi vlaki, stane Din 50 in se dobi

zadevne evolucijonistične nauke in njih znanstvene metode v pravi luči.

Naj slede tu samo nekatere misli.

Moderna etnologija.

Do srede 19. stol. je prevladoval med etnologi in sociologi takozvani tradicionalizem, nauk, po katerem izvira vse naše družabno življenje iz ene prvotne monogame družine. Ta je tvorila nekako prapodobo in vzor za nadaljnji družinski, družabni in državni razvoj. V drugi polovici 19. stol. pa je materijalistična znanost kratkoma prelomila zvezo s preteklostjo in raztegnila evolucijonistično naziranje kot edino pravo na vse znanstvene panoge. Z naukom, da izhaja človek iz opice, je degradirala pradede človeškega rodu v živalsko prastanje, iz katerega se je povzpel človek po različnih stopinjah do višje kulture. Na mesto prvotnega monogamega družinskega življenja je postavila evolucijonistična metoda spolno promiskuiteto in proglasila za prvotno socialno obliko čredo kot homogeno in neindividualno maso. Da podkrepi svoje podmeno — posebno na družabnem in verskem polju — se je začetka k takomenovanim prastarim naravnim narodom in na podlagi nekaterih izrodov izpovedala: tak je bil družabni začetek našega rodu.

Izprva je ta novi nauk po vsem svetu slavil zmagovalce. Pod vplivom znanstvenikov je našel vstop na vseučilišča in srednje šole ter se potem knjige širil tudi med ljud-

stvo. Vendar pa so kmalu vstali možje, ki se niso povsem zadovoljili z dogmatičnimi rezultati radikalno evolucijonistične šole. Znameniti etnologi kot Tylor, Peschel in Ratzel se te nove teorije niso oprijeli, dasi so sicer bili evolucijonistično nadahneni. Odkrit boj pa sta napovedala etnološkemu evolucijonizmu C. V. Starcke in E. Westermarck, početnika moderne etnološko-historične šole. Slednji je že leta 1892 zapisal značilne besede: »Podmena o promiskuiteti ... nima nobene realne podlage in je bistveno neznanstvena.« Po isti poti hodita tudi glavna zastopnika sodobnega etnološko-historičnega raziskovanja Fr. Gräbner in W. Schmidt.

Monogamija podlaga pradžine.

Nova etnološko-historična šola je že doslej doprinesla nešteto dokazov, da prevladuje monogamija tudi na najnižji stopinji civilizacije. Kot zastopniki naše pradednine veljajo takozvani pigmeji in pigmoidi. Sem pristejajo prilike srednje in južne Afrike, rod Wedda na Ceylonu, Andamane na otokih v Bengalskem zalivu, Semange in Senoi na polotoku Malaka, Kubu na Sumatru, Negrite na Filipinih, Toala na otoku Celebes, več manjših rodov v južno-vzhodni Avstraliji ter Ges rodove v Južni Ameriki. Vsi ti našti rodovi niso brezumna čreda, ampak se ponašajo z izrazito individualnostjo, ki se jasno kaže v njim lastnih družinskih in družabnih oblikah. Zato tvorijo poedine etnografske celote tudi poedine kulturne kroge.

Monogamo pradžino označa v vsem njenem vstroju preprostost navad in jasnost družinskih pojmov. Podlaga družinske sreče je zakonska zvestoba. Prešustvo je tako redek pojav, da ga navadno kaznujejo s smrtjo. Zelo redki so tudi slučajji razpore. Razmerje med starši in otroci je v premošnjih slučajih naravnost pristrčno. Vzgoja ni čredna (Massenerziehung), ampak domača, vrši se v najožejem družinskem krogu. O rodu Karaja v vzhodni Braziliji piše raziskovalec Fr. Krause: »Oče poučuje sina, mati hčer. Starše ubogajo otroci na besedo in tudi odrasli sledi še brezpogojno nasvetom svojih mater. Narod, ki ima tako čiste pojme o družinskih vezeh, mora spoštovati tudi starost. V tem oziru poroča A. B. Meyer o filipinskih Negritih: »Kakor hitro ne morejo stare osebe več skrbeti za svojo prehrano, jih preživlja tista družina, kateri pripadajo.«

Pojem pradžine.

S pojmom družine je v tesni zvezi pojem večje družabne celote, ki jo smatrajo za nekako pradžino. Ta ni v bistvu nič drugega kot nekoliko povečana družina ali združenje več družin. Večji ali manjši obseg pradžine določajo navadno krajevne razmere. Tako n. pr. obsega »andamanska država« 10 ali tudi nekaj več družin.

Uredba pradžine je demokratična. Na čelu stoji poglavar, ki ga voli vsa srenja. V izvrševanju svoje službe je vezan na svetovanje starejšin, zato ni absoluten vladar,

ampak nekaj primus inter pares. Njegovo do stajanje ni dedno, vendar sledi navadno očetu sin ali pa brat. »K zborovanju starejšin ne pripuščajo mlajših mož, ako pa jih, le-ti ne smejo udeleževati razgovora; zato za beleži evropski opazovalec nemalokdaj svoj začuden nad globokim spoštovanjem, ki ga izkazujejo mlajši ljudje napram starejšim.«

Prestop iz družine v zadružno celoto vrši potom inicijacije, ki jo priredi vsa srenja slovesno. Dorasel kandidat, deček ali deklica, se po navodilih starejših pripravlja na to pomembno dejanje po več dni, kateri prebije v nalašč zato pripravljenih prostorih z molkom in postom. Z odgovorjenj in samozatajevanjem mora mladi državljan pokazati da bo kot mož zmožen preživljati svojo bodočo družino. Moralni predpisi, ki jih ob takih prilikah vcepljajo v mlada srca, morajo biti inicijatom smernice za vse njih nadaljnje življenje. Gavne zapovedi se glase:

1. Spoštuj starše in jih ubogaj.
2. Deli imetje s svojimi prijatelji.
3. Živi v miru s svojimi prijatelji.
4. Ne imej nikakega razmerja z deklico ali oženjenimi ženami.
5. Izpolnjuj zapovedi o jestvinah, dokler te starost od njih ne odveže.

Prareligija.

Po evolucijonistični teoriji je bil prvotni človek brez vsake vere in verskega poznanja le sporadično je še zaslediti prav surove izmedene religiozne početke. Verska obli-

pri vseh denarnih zavodih in pri Uradu ljubljanskega veleposlaništva. Vstopnice za enkratni obisk po Din 15 pa se bodo prodajale v blagajnicah ob vhodih na sejmišče.

g Zliti trg. Na novosadski produktni borzi notirajo žito sledeče cene: pšenica 365 Din, ječmen 300 Din, oves 300 Din, koruza 285,50 Din, pšenična moka št. 0 600 Din, št. 2 590 Din, št. 6 430 Din, mekinje 150 Din. Tendence neizpremenjena.

g Mehanična vrvarna, terilnica lanu in konoplje ter predilnica, Anton Sinkovec d. d. Grosuplje pri Ljubljani se osnuje dne 17. t. m. ter prevzema tovarniško podjetje Anton Sinkovec, mehanična vrvarna in predilnica na Grosupljem. Koncesionarji sta Trgovska banka d. d. v Ljubljani in tovarnar Anton Sinkovec.

g Hmelj. Zatec. Mišljenje je mirno, dviganje cen se je ustavilo. Plačevalo se je za lanski pridelek 2400 do 2500 žK za 50 kg. Sklenilo pa se je le malo kupčije, zakaj ravno tako kakor so prej v dobi hausse bili prodajalci nepopustljivi, kažejo danes kupci manj veselja do kupovanja, ker upajo, da se bode letošnji pridelek po manjšem lokalnem dežju, ki se je pojavil ta teden, znatno zboljšal. Zadnje dni se je visoka dnevna temperatura umirila, tu pa tam je padlo nekaj dežja in nebo je bilo večkrat oblačno. Tako vreme je ugodno vplivalo na rast hmelja, ali obče ne bo spremenilo cele situacije rasti. Hmeljeve mušice so se močno razmnožile, kljub temu, da listje pridno brizgajo, a tudi tisto dežja, kar ga je bilo, ni osvežil rumenelih spodnjih listov. Jugoslavija. Savinjska dolina dne 15. julija. V poslednjih 14 dneh se je hmelj zaradi ugodnega vremena opomogel. Nagla izprememba vremena koncem junija t. l. je povzročila, da so začeli spodnji listi rumeneti, kar je sicer za uspešno letino brez pomena. Letos se hmelj prav počasi pripravlja k cvetju in je tudi Golding jel cvesti 14 dni kasneje kot druga leta. Škoda, kar jo je napravil hmeljev mrčes, zlasti mušice, je neznatna. Belgija. Bruselj, dne 11. julija. Toplo in solčno vreme s toplimi nočmi je precej pospešilo rast in cvet hmelja po hmeljnikih, ki so jih pridno brizgali. Hmeljarji, ki so pravočasno brizganje zamudili, ne bodo imeli obilnega pridelka. Na bruseljski borzi so se vršile kupčije za letošnje letino za dobavo v oktobru ali novembru po 360 frankov za hmelj Popenring. Merto in 475 frankov za hmelj Alost. Hmelj lanske letine se je prodajal za 300 do 350 frankov za 50 kg. Francoska. Hagenu, dne 11. julija. Le na nekaterih hmeljnikih se je hmeljeva rast izboljšala. Splošno pa je situacija kritična in misel na dober pridelek vse prej kot vesela. Pogled na hmeljnike, izvemšeni one, ki so bili ob pravem času obrizgani z nikotinom, je prav žalosten. Poganjki ni ali pa prav malo. Listje je zgrbančeno in usiha. Kaj čuda, da hmeljar žalostno poveša glavo. Cene lanskemu hmelju rastejo od dne do dne in posestniki izkupijo zanj, kolikor hočejo. Nihče ne zaara letošnjega hmelja, zakaj preveč bi riskiral. Angleška. Hmeljevih zalog je jako malo, letošnjega pridelka pa tudi ne bo kaj prida, dasi je napočilo za hmelj boljše vreme. Rast se je letos zakasnila najmanj za 14 dni. Mrčesa je vedno več. Amerika. Hmeljev trg neizpremenljiv. V zadnjem času so jeli hmeljniki boljše kazati, žal, da se je pojavil obenem tudi škodljiv hmeljev mrčes. Pridelka ne bo dosti.

g Nemško zlato gosposdarstvo je razpisano. Garantira nemško gosposdarstvo in sicer do zneska 500 milj. zlatih mark. Najmanjši delež posojila bo znašal 4.20 zlatih mark, ali 1 dolar. Podpis posojila prične 15. avgusta.

g Stanje papirnatega denarja v Nemčiji. Dne 1. avgusta je bilo v Nemčiji po izkazu nemške drž. banke za 31,824.600.000.000 mark papirnatega denarja v prometu. V enem tednu se je stanje povečalo za 633 milijard, a zlata podlaga je padla za 40.6 milj. zlatih mark.

g Avstrijski davek na poslovni promet od luksuznega blaga. V Avstriji se je pred krat-

kim uvedel splošen davek na poslovni promet v izmeri 1%. Poleg tega se od luksuznih predmetov pri prometu v podrobni prodaji pobira povišani prometni davek v izmeri 12%. Za podrobno prodajo se smatra vsaka prodaja, pri kateri ne kupi blaga poklicni trgovec v ta namen, da ga v neizpremenjeni ali predelani obliki naprej proda. Ako si hoče trgovec nabaviti luksuzno blago za nadaljno prodajo in si pri tem prihraniti 12% prometni davek, mora v smislu avstrijskih predpisov o davku na poslovni promet dokazati z uradnim potrdilom obstoj in vrsto svojega obrata. Potrdilo se mora pokazati pri vsakem nakupu, ako ni dobavitelj z odjemalcem v stalnih poslovnih stikih in sta mu natanko znana vsebina in doba veljavnosti uradnega potrdila. Uradna potrdila, ki se potrebujejo, da si trgovec prihrani 12% luksuzni davek, izdajajo avstrijska davčna oblastva I. stopnje. Inozemcem izdajajo ta oblastva uradna potrdila le, ako predlože potrdilo katere avstrijskih trgovskih obrtnih in industrijskih zbornic (Feldkirch, Graz, Innsbruck, Celovec, Linc, Salzburg in Wien) o obstoju in vrsti njihovega obrtnega obrata. Zbornice izdajajo potrdila vsakemu inozemskemu trgovcu, ki dokaže, da je v resnici trgovec. V tem primeru se smatra za zadosten dokaz potrdilo trgovske zbornice, v katere okolišju izvršuje trgovino, ali potrdilo konzularnega zastopstva lastne države ali pa potrdilo avstrijskega konzularnega zastopnika njegovega okoliša. Interesantom je seznam blaga, ki se v Avstriji glede plačevanja davka na poslovni promet smatra za luksuzno blago, za katero se pobira davek le v podrobni prodaji, na vpogled v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

g Za eksporterje suhega in konserviranega sadja. Tvrdba iz New Yorka želi stopiti v stike z izvozniki suhega in konserviranega sadja. Naslov tvrde je dobiti v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

g Zvišanje diskontne mere v Nemčiji. Nemška državna banka je zvišala bančno rate na 12%, eskomptno obrestno mero od 18 na 30%, lombardno obrestno mero od 19 na 31%.

BORZA.
Curib, 4. avgusta. (Izv.) Berlin 0.0005, Holandija 219.50, Newyork 558.25, London 25.51, Pariz 32.27, Milan 24.17, Bruselj 25.80, Praga 16.35, Pešta 0.0325, Bukarešt 2.77, Belgrad 5.85, Sofija 5.20, Varšava 0.0023, Dunaj 0.007850, avstrijske krone 0.0079.

Raznoterosti.

r Novo zdravilo proti jetiki. Na poslednjem kongresu berlinskega zdravniškega društva je predaval zdravnik za ženske bolezni profesor dr. Dührssen o novem zdravilu proti tuberkulozi. Novo zdravilno sredstvo je izumel prof. dr. Weninger po 23 letnih poizkusih. Dr. Weninger, ki živi že več let v Rio de Janeiro, rabi rečeno sredstvo od l. 1918. Prof. Dührssen je pripeljal neko žensko, ki je bila v štirih tednih po 24 inhalacijah ozdravljena jetike. V Rio de Janeiro je ozdravil dr. Weninger celo vrsto jetičnih ljudi. V Braziliji je bila Wennigerjeva metoda že uradno odobrena.

r Najmanjše glavno mesto. Salomonovi otoki v Tihem oceanu, ki so bili pred vojsko last nemškega cesarstva, so pripadli po mirovni pogodbi Angležem. Glavno mesto omenjenih otokov je Tulagi. To mesto šteje 34 prebivalcev, in sicer: 33 Evropejcev in enega Kitajca.

g Madžarska ne dovoli kopati novih vinogradov. Madžarski poljedelski minister je predložil parlamentu načrt zakona, ki se tiče vinske produkcije. Načrt vsebuje določila, kako se mora z vinom ravnati in kako ga je razpečavati. Važno točko rečenega zakona tvori odredba, s katero ima biti napravljene vinograde urejene. Odslej smejo kmetje napravljati vinograde le za svojo potrebo, a zemljišča, ki so pripravna za njive, se ne smejo porabiti za vinograde. Minister namerava z omenjenim zakonom preprečiti nad-

produkcijo vina slabejše vrste, ki bi samo škodovalo dobremu slovesu madžarskih vin ter zmanjševalo žitni pridelek.

r Vzgojevalen poštni pečat. Kanadska poštna uprava rabi poštni pečat kakor vzgojevalno sredstvo. Na vsakem pismu ali dopisnici čitaš kak opomin ali poziv. Tako dobiš napise kakor: Piši večkrat in ohrani skupaj svojo družino! — Delaj in brigaj se za delo, da bi ne bilo nezaposlenih. — Skrbi, da ne bo gozdnih požarov. — Oddaj zgodaj svoje pismo na pošto in ne pozabi na zadnjo pošto. — Ne pozabi zapisati na pismo ulice in hišne številke. — Irska pošta stavi na pisma napise v velikih črkah: Uči se irski. Britanska pošta pa zopet skrbno opozarja na številnih pismih s poštnim žigom na: Britansko razstavo 1924.

r Amerika in nakit. Amerika se ni založila samo z umetninami starega sveta, temveč tudi z njegovimi dragulji. Najbolje se vidi iz izvozne statistike londonskega pristanišča, kako ogromne množine najrazličnejšega nakitja so šle po široki morski cesti v Ameriko. Demanti, kar je bilo poslanih iz Londona v Zedinjene države l. 1922. imajo vrednost 7.608.338 dolarjev, kar znači velik razmah proti l. 1921. ko se je izvozilo dragih kamenov in zlatega lišpa le za 1.791.225 dolarjev. Tako narasli nakup priča, da je Amerika dežela, ki si more mnogokaj dovoliti, kar je Evropejcu nedosežno. Biserov so izvozili l. 1922. iz Londona v Zedinjene države vsega skupaj za 4.302.433 dolarjev, l. 1922. pa samo za 1.345.744 dolarjev. Ali tudi zanimanje za umetnine ni da bi dejal, dasi ta izvoz ne raste tako kakor izvoz dragih kamenov. L. 1922. se je izvozilo iz Londona za 8.163.988 dolarjev umetniških predmetov, l. 1921. pa za 6.395.464 dolarjev.

Cerkveni vestnik.

c Križanska Moška in mladeniška Marijina družba danes, prvo nedeljo, nima običajnega cerkvenega shoda, ker bo slovesen shod te družbe prihodnji Marijin praznik, dne 15. avgusta.

Vestnik S. K. S. Z.

Prosimo, da vpošljete od vseh društev takoj odgovor na zadnjo okrožnico SKSZ glede reorganizacije.

Občni zbor se bo mogel vršiti šele jeseni, ker na katoliškem shodu ni bilo mogoče najti primerne časa in prostora zanj. Pač pa se bo vršila anketa zastopnikov društev SKSZ v ponedeljek 27. avgusta ob 2. popoldne v Akademskem domu (poleg Uniona) in, če bo treba, še v torek 28. avgusta isti čas v Jugoslovanski tiskarni III. nadstropje v knjižnici.

Znake SKSZ upamo dobiti čez nekaj dni. Prosimo sporočila, koliko naj jih pošljemo na društva, dajih prejmete se pred katoliškim shodom.

Vestnik št. 8 bo stiskan do 15. avgusta.

Dijaški vestnik.

Ekскурzija Kluba trgovskih akademikov. K. T. A. naznanja svojim članom, da se sprejemajo priglasitve za poučno ekskurzijo še do včerajšega 9. t. m. Program je v osnovnih obrih sledeč: Ljubljana—Karlovac—Čaprag—Nova Kapela—Osijek, potem po Donavi preko Novega Sada in Beograda do Prahova. Nato z železnico preko Negotina, Zaječara v Niš in Skopje ter nazaj. Ogledali si bomo v kolikor nam bo mogoče najvažnejša industrijska podjetja ter trgovske in gospodarske ustanove ob tej progi. Z ozirom na to, da bomo imeli 3/4 popust pri vožnji, bo ista stala nekaj nad 150 Din. Udeležencem priporočamo, naj si vzamejo seboj primerne provijanta, glede denarja pa naj si vsako preračuna za 20 dnevno oskrbo. Vendar čim več — tem bolje! Oidemo v ponedeljek 15. avgusta zvečer z južnega kolodvora. Prijave sprejema Franjo Zalar, Resljeva cesta 25/II.

Poštni vestnik.

Izprememba poštne okolice Zg. Poljskava. S 16. avgustom t. l. se izločijo iz okolice pošte Zgornja Poljskava pod občno Kalše spadajoči krajevni deli Stara ves, Grobelnik, Zg. Kaljsjak, Grombažan, Padenik, Petelin in Pistochnik in se pridele pošti Slovenska Bistrica, oziroma pomožni pošti Sv. Martin na Pohorju. Tudi vas Sele (občina Zg. Poljskava), se izloči tudi iz okolice pošte Zg. Poljskava in se do deli pošti Pragersko.

Turistika in sport.

Plavalna tekma, ki jo priredi danes S. K. Primorje ob priliki slavnostne otvoritve mestnega kopališča se prične točno ob 11. uri dop. Seja juri se vrši na prostoru S. K. Primorja ob 10. uri. Tekmovalci morajo biti najkasneje ob pol 11. uri na tekmovalnem prostoru in se zglasti pripravljeni k startu pri vodstvu tekme. — Dosedaj je prijavljenih od ljubljanskih klubov okoli 100 tekmovalcev ter waterpolo moštvo S. K. Ilirije, L. S. kluba in S. K. Primorja. Boj z vodno žogo bo dokaj oster, ker razpolagajo vsi prijavljeni klubi z dobro uvežbanimi ljudmi. Opozorjamo občinstvo na to interesantno prireditev in želimo, da bi ista bila kar najbolj posečena.

S. K. Jadran: S. K. Hermes. Danes ob pol 18. uri skušata letos mlade, agilna prvo-

razredna kluba, na igrišču S. K. Ilirije prvič svoje moči. Oba gojita lepo kombinacijsko igro in sta si enakovredna. Tekma obeta zanimiv sport.

Letošnje tekme ptičarjev. Klub ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani priredi letošnjo jesen dve tekmi, prvo dne 30. septembra t. l. v klubovem lovišču Ježica pri Ljubljani, drugo dne 14. oktobra t. l. na Stajerskem (lovišče se naznani pozneje). Vsaka tekma se deli na a) jesensko plemensko tekmo za pse, poležene l. 1922, b) širšo poljsko tekmo za ostale pse. Razen tega se vrši v Ljubljani tudi tekma za španije, če se priglasijo najmanj 5 španijelov. Za širšo poljsko tekmo veljajo določila, objavljena v »Lovcu« l. 1921., str. 258—263. Določila za plemensko tekmo se objavijo pravočasno, kakor tudi ona za tekmo španijelov. Prijave sprejema »Klub ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani« do 15. septembra t. l. Udeležba častna dolžnost. Odbor kluba ljubiteljev ptičarjev.

Šah.

Bujno, kakor pri nas v Evropi, cvete naša idealna igra tudi onkraj Velikega oceana v sicer tako praktični Ameriki. Razvija se čudovito po vsem svetu in ni zamrla ta bajno-nežna in za umsko in srčno vzgojo človeka tako blagotvorna kulturna cvetka ne ob gromenju topov in tulenju bojnih viharjev in ne bo zamrla tudi ne ob vsem butanju iz bruhanju zbesnelega povojnega materijalizma.

Naslednja partija je najlepša iz nedavno skončane tekme med ameriškim prvororcem Frankom Marshallom in nekaj let sem v Ameriki živečim nemškim mojstrom Edvardom Laskerjem, bratrancem svetovnoslavnega dr. Emanuela Laskerja. Slo se je za prvenstvo v Ameriki. Zmagal je po silno trdovratnem, težkem boju Marshall s 5 dobljenimi proti 4 izgubljenim igram, dočim jih je celih 9 (!) ostalo neodločenih.

Odklonjen damski gambit:	
Beli:	Črni:
Frank Marshall	Edvard Lasker
1. d2—d4	d7—d5
2. Sg1—f3	e7—e6
3. c2—c4	c7—c5
4. c4—d5	e6—d5
5. Sb1—c3	Sb8—c6
6. g2—g3	Sg8—f6
7. Lf1—g2	Lc8—c6
8. 0—0	Lf8—e7
9. d4—c5	Lc7—c5
10. Lc1—g5	d5—d4
11. Lg5—f6	Dd8—f6
12. Sc3—e4	Df6—e7
13. Se4—c5	Df7—c5
14. Ta1—c1	De5—b6
15. Sf3—g5	Le6—f5
16. e2—e4	d4—c3 e. p

Stanje po 16. potezi črnega: Črni.



BelL	
17. Tc1—c6 :!!	b7—c6 :
18. Dd1—d6	Lf5—d7
19. Dd6—e5	Ke8—f8
20. f2—e3	f7—f6
21. Tf1—f6	g7—f6
22. De5—f6	Kf8—e8
23. Df6—h8	Ke8—e7
24. Dh8—e5	Ke7—d8
25. h2—h4	Kd8—c8
26. Sg5—f7	a7—a5
27. Sf7—d6	Kc8—b8
28. Sd6—b5	Kb8—b7
29. Sb5—d6	Kb7—b8
30. De5—e7	Dd6—c7
31. De7—f8	Kb8—a7
32. Sd6—b6	Ka7—b6
33. Df8—a1	Kb6—b5
34. Lg2—f1	Kb5—b4
35. Da8—f8	c6—c5
36. Df8—g7	c5—c4
37. Kg1—h2	Dd4—c6
38. Dg7—c3	Kb4—b5
39. Dc3—b3	in črni se je vdal.

Opazke:

- 1) Prezgodno, kakor kaže po sledečih dveh zamenjavah 14. poteza belega. 10. ... Lc5—e7 sicer res ne izgleda posebno lepo, vendar ne najdemo za črnega boljše obrambe.
- 2) Važen tempo. Beli ima sedaj lepo razvito igro.
- 3) V zvezi z predločim 15. Sf3—g5 jako lepo in energično igrano. Nadaljnje poteze Marshallove, so udarci s kolom.
- 4) Precejšnje presenečenje za črnega. Zrtev kvalitete je popolnoma korektna.
- 5) 18. ... Ta8—c8 seveda ne gre radi 19. Dd6—e5 f.
- 6) Črni nima nič drugega, ker bi na 20. ... Le8 takoj odločilo 21. Sg5—e6 f.
- 7) Črni se zaman trudi, da bi se osvobodil iz klešč.

kakršno podaje etični monoteizem, je šele končni rezultat versko-zgodovinskega razvoja. Človeštvo je začelo z ateizmom in dospelo preko fetišizma, manizma, animizma in politeizma do enostavne oblike monoteizma.

Kaj pa pravi etnološko-historična šola o početku in razvoju religije? Na to vprašanje naj odgovori učeni jezikoslovci in etnolog dr. W. Schmidt: »Podlaga te vere (vere najbolj primitivnih človeka) je versko priznanje enega najvišjega bitja. Njegovo ime je mnogokrat »Grom«, mnogokrat »Nebo« ali »Gospod« ali pa »Naš Oče«. Z večine stanuje v nebesih, nima pa nikakega omejenega bivališča na zemlji, nikakih templjev in tudi ne upodobljenih simbolov, sicer pa je kot vsepovsod pričujoče. Jasno izražene duhovnosti mu ne prilaščajo zmiraj, pri rodu Semang je kot ogenj; pri nekaterih rodovih je, piše in spi; če mu pripisujejo še ženo in otroke, se kažejo antropomorfizmi kot prirastki iz mitologije, posebno iz mitologije o luni redko iz mitologije o solncu. To bitje je bilo pred vsemi stvarmi, možnost njegovega konca se nikdar ne omenja. Ima pa najvišjo moč nad vsemi stvarmi in osebam. Pošilja tudi bolezni in smrt, dostikrat kot kazen za storjene grehe, ki jih kaznuje na onstranskem življenju prav tako, kakor plačuje dobro. Ono je postavodajalec vse pravnosti, pri mnogih se označa kot vsevedno, pozna celo misli srca.

Svoje velike moči ne vporablja nikdar za kaj hudega — zato ni nikdar pospeševatelj ali zapovedovalec nenravnosti, tatvine, umora, kakor se to dogaja v mitologiji celo klasičnih kulturnih narodov. Ljudi ne nadleguje brez vzroka in po svoji hudomušnosti, ampak je dobitljivo in rado pomaga, vse dobro pride sploh samo po njem. Pred tem najvišjim bitjem imajo vsi primitivni narodi globoko spoštovanje in ga časte z gotovimi molitvami, ponekod tudi z daritvami.

Tako so najnovejše izkušnje in temeljita raziskavanja pozitivnih učenjakov in misijonarjev ovrgla mnogo evolucionističnih teorij in opozorila na njih znanstveno nevzdržljivost. Kdor hoče prodreti v psiho primitivnega človeka, si mora naprej pridobiti njegovo popolno zaupanje in se seznaniti z vsemi niansami njegovega jezika. Nešteti slučajji potrjujejo dejstvo, da je primitiven človek napram tujcu skrajno nezaupljiv. Tako je n. pr. celo Darwin proglasil rod Jagan na Ognjeni Zemlji za popolnoma brezbožne ljudstvo. Dr. Koppers, ki se je preteklo leto s p. Gusinde 3 mesece mudil med tem rodом, je smehljaje izjavil, da se še ni nikdar tako malo bal za življenje kakor v tistih dneh, ko je bival med »svojimi brati« — Jagan.*

* Dr. W. Koppers, Die Anfänge des menschlichen Gemeinshaftlebens. Gladbach 1921.